

Κυριακή Α΄ Νηστειών (της Ορθοδοξίας): Η Εικόνα στην Ορθόδοξη Εκκλησία (Δημήτριος Παναγόπουλος)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 11 Μαρτίου, 2022

Η Εικόνα είναι μία έκφραση της θείας οικονομίας, η οποία συνοψίζεται στη διδασκαλία της Ορθόδοξης Εκκλησίας που λέει: «Ο Θεός έγινε άνθρωπος, για να γίνει ο άνθρωπος Θεός».

Η Εκκλησία έδωσε τόσο μεγάλη σημασία στην Εικόνα, ώστε κήρυξε και κηρύττει ότι η νίκη κατά των Εικονομάχων υπήρξε θρίαμβος της Ορθοδοξίας, τον οποίο εορτάζουμε κατά την **πρώτη εβδομάδα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής**.

Ακόμη, για την Ορθόδοξη Εκκλησία, η Εικόνα είναι μία γλώσσα που μέσω αυτής εκφράζει τα δόγματά της και τις εντολές της τόσο καλά, όσο και με τον λόγο. Είναι θεολογία που εκφράζεται με σχήματα και χρώματα που τα βλέπει το μάτι. Είναι δηλαδή σαν ένας καθρέφτης που αντανακλά την πνευματική ζωή της Εκκλησίας, και που μέσα σ' αυτόν μπορεί να κρίνει κανείς για τους δογματικούς αγώνες κάθε εποχής.

Εικόνες δογματικές υπάρχουν σε πολλές Εκκλησίες μας και προπάντων στα χωριά και τα Μοναστήρια μας. Μόνο κατά το τέλος του ΙΘ΄ αιώνα οι ειδικοί ανακάλυψαν ότι υπάρχει η Εικόνα, η Βυζαντινή δηλαδή, διότι μόνο αυτή είναι εικόνα, "εικόνισμα". Οι άλλες είναι ζωγραφίες. Οι παλαιοί αγιογράφοι δεν ήταν μονάχα σπουδαίοι ζωγράφοι, αλλά και διδάσκαλοι της πνευματικής ζωής, που γνώριζαν να δώσουν μορφή στους λόγους του Κυρίου μας που λένε: «*Η βασιλεία η εμή ουκ έστιν εκ του κόσμου τούτου*».

Το να μην εννοούμε πια την ουσία αυτής της τέχνης δεν προέρχεται από τη δήθεν πρόδοό μας, ούτε από το ότι έχασε η Εικόνα τη δύναμή της ή τη σημασία της, αλλά από τη βαθιά πνευματική παρακμή μας που το πνεύμα μας είναι εγκόσμιο και υλιστικό, και γι' αυτό μέσα μας παραμορφώθηκε η ιδέα της Εκκλησίας και της Λειτουργίας.

Το δογματικό βάθος της Εικόνας, της Εκκλησίας και της Λειτουργίας κατάντησε απασχόληση αποκλειστική μερικών και θεωρείται σήμερα ως αφηρημένη Επιστήμη που δεν έχει καμία σχέση με την καθημερινή ζωή μας.

Όσο δε για τη Λειτουργία, που θα πρέπει να είναι ο αλάνθαστος οδηγός μας στον πνευματικό μας δρόμο και η ομολογία της πίστεώς μας, δεν είναι πια, τις περισσότερες φορές, παρά μονάχα μία τυπική τελετή, ένα έθιμο, μία συνήθεια ευλαβική και συγκινητική ίσως.

Η οργανική ενότητα του δόγματος και του ηθικού νόμου μέσα στη Λειτουργία κόπηκε, απογυμνώθηκε. Αυτή η απουσία της εσωτερικής ενότητας καταστρέφει τη λειτουργική πληρότητα της θείας λατρείας μας. Τα στοιχεία που τη συγκροτούν και που δεν μπορούμε πια να νιώσουμε πως όλα συντελούν σε ένα πράγμα, ο λόγος ο ορθόδοξος, η Βυζαντινή υμνωδία, η Βυζαντινή εικόνα, η Βυζαντινή αρχιτεκτονική, ο φωτισμός κλπ., τραβούν τον καθένα δυστυχώς σε δικό του τρόπο του θρησκεύειν, γι' αυτό χρειάζεται επιστροφή στην αγία Παράδοση.

Σήμερα, την **πρώτη Κυριακή των Νηστειών που εορτάζεται ο θρίαμβος των εικόνων μας**, πρέπει ιδιαιτέρως να προσέξουμε τους ομολογητές της πίστεως, διότι αυτοί μας οδηγούν στην αναζωπύρωση και ανάπτυξη του αισθήματος της Ορθής Πίστεως, στην Ορθόδοξη Εκκλησία, και να μην ακούμε τους Προτεστάντες (σε εμάς λεγομένους Ευαγγελικούς) ή τους Μάρτυρες του Ιεχωβά, που μας λένε ειδωλολάτρες, επειδή προσέχουμε και σεβόμαστε και προσκυνούμε τις άγιες Εικόνες του Κυρίου μας, των Αγίων Του ή της Παναγίας Μητέρας Του.

Ο **άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός** λέει: *«Ζωγραφίζουμε λοιπόν τον Χριστό, τον βασιλέα και Κύριο, χωρίς να τον απογυμνώνουμε από το στράτευμά του. Διότι στρατός του Κυρίου είναι οι άγιοι... Αν δηλαδή θα είναι κληρονόμοι του Θεού και συγκληρονόμοι του Χριστού και κοινωνοί της θείας δόξας και βασιλείας, καθώς έγιναν κοινωνοί των παθημάτων του Χριστού, πώς δεν θα γίνουν και της επί γης δόξας συμμετοχοί οι φίλοι του Χριστού;... Αυτών τα κατορθώματα και τα πάθη ζωγραφίζω, επειδή με αυτά αγιάζομαι και καλλιεργείται ο ζήλος μου να τα μιμηθώ»* (Πατρολογία 94, 1252).

Και προσθέτει: *«Έτσι πρέπει να σκεπτόμαστε και για τις εικόνες των αγίων, ότι ζωγραφίστηκαν και στις Εκκλησίες και στα βιβλία για να τους θυμόμαστε και να τους αγαπούμε και να διορθώνουμε τη ζωή μας, και συγχρόνως για να δείχνουμε την καλή τους μαρτυρία στους ειδωλολάτρες*

που έρχονται και πιστεύουν στον Ιησού Χριστό. Διότι έτσι παραλάβαμε αυτήν (την Εκκλησία) από τους αγίους Πατέρες όπως μας διδάσκουν και οι άγιες Γραφές» (Πατρολογία 95, 313).

Θέλοντας δε να καταδείξει τη ζωηρή εντύπωση και διδασκαλία που προξενείται από τις ιερές εικόνες, λέει: «*Αν κάποιος από τους ειδωλολάτρες έρθει και σου πει· “Δείξε μου την πίστη σου για να πιστέψω”, τον φέρνεις στην Εκκλησία και του δείχνεις τον στολισμό που την περιβάλλει. Του παρουσιάζεις τις μορφές των αγίων εικόνων, βλέπει ο άπιστος και λέει· “Ποιος είναι αυτός που σταυρώνεται; Ποιος είναι αυτός που ανασταίνεται και καταπατά την κεφαλή αυτού του γέρου (του Άδη);”. Δεν τον διδάσκεις από την εικόνα λέγοντας· “Αυτός ο εσταυρωμένος είναι ο Υιός του Θεού...”;*» (Ιωάννης Δαμασκηνός, Πατρολογία 95, 325).

Τέλος ο ιερός αυτός Πατέρας τους αγιογράφους της Εκκλησίας τους θεωρεί ίσους στην αξία προς τους Ευαγγελιστές που συνέγραψαν τα Ευαγγέλια. Λέει: «*Αυτά που το Ευαγγέλιο περιγράφει με τον λόγο, αυτός (ο αγιογράφος) τα δείχνει με το έργο*» (Πατρολογία 95, 316).

Συμπέρασμα λοιπόν: Ο λογογράφος έγραψε το Ευαγγέλιο, το οποίο δέχονται οι αιρετικοί και κόπτονται δήθεν γι' αυτό. Τι έγραψε στο Ευαγγέλιο; Ολόκληρη την ένσαρκη οικονομία του Χριστού και το παρέδωσε στην Εκκλησία.

Τι έκανε ο ζωγράφος; Το ίδιο. Ζωγράφησε στον πίνακα την ευπρέπεια της Εκκλησίας, από τον πρώτο Αδάμ έως τη γέννηση του Χριστού και ολόκληρη την ένσαρκη οικονομία του Χριστού και τα μαρτύρια των Αγίων, και τα παρέδωσε και αυτός στην Εκκλησία. Δηλαδή και οι δύο μία εξήγηση έγραψαν, ο ένας στο χαρτί, ο άλλος στο σανίδι, και διδάσκουν εμάς.

Και ερωτάται τώρα ο αιρετικός, ο Ευαγγελικός ή ο Ιεχωβίτης: Γιατί την Βίβλο την προσκυνάτε και τη δέχεστε, ενώ την Εικόνα τη φτύνετε και τη βδελύσσεσθε;

Πες μου, αιρετικέ, ποια η διαφορά των δύο, αφού και τα δύο τα ίδια διδάσκουν; Πώς το ένα προσκυνείται και το άλλο φτύνεται; Γιατί τον ευαγγελιστή που με τον λόγο εξηγεί τον δέχεσαι και τον ζωγράφο που με το έργο δείχνει τον απορρίπτεις;

Πες μου, αιρετικέ· τι προσκυνάς στο Ευαγγέλιο, την ύλη ή την εξήγηση;

Θα μου απαντήσεις, την εξήγηση της οικονομίας του Χριστού, όχι την ύλη. Και εγώ θα σου απαντήσω το ίδιο, ότι **δεν τιμώ την σανίδα, ούτε τον τοίχο, ούτε τα χρώματα, αλλά τον χαρακτήρα του σώματος και την οικονομία του Κυρίου**, κατά το λόγιο του Μ. Βασιλείου: «*Η γαρ της εικόνας τιμή προς το πρωτότυπον διαβαίνει*».

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

Τιμή λοιπόν και προσκύνηση στις άγιες Εικόνες μας και προσοχή στην απόκτησή τους· βυζαντινές εικόνες, όχι “ζωγραφιές θρησκευτικές”. Εικόνες άγιες, σοβαρές από χέρια άγια, προσευχόμενα μπροστά από την Θεοτόκο την Οδηγήτρια, με τα οποία πραγματώνουν το «θείον έργον» με φόβο Θεού και ευλάβεια.

(Μάρτιος 1969)

(Από το περιοδικό “Όσιος Φιλόθεος της Πάρου” τ. 16, Εκδ. Ορθόδοξος Κυψέλη, σελ. 29)

(Πηγή ψηφ. κειμένου και Διασκευή: koinoniaorthodoxias.org)